

It is concluded that there is a high level of threat of abuse in the field of mediation confidentiality. The author identifies the need for a reasonable restriction on non-disclosure of the secrecy of mediation under certain conditions and proposes the main directions of improving the regulatory framework for the principle of confidentiality of mediation. Among them there are: the definition of a clear list of exceptions to the principle of confidentiality, detailed regulation of the liability of participants in the procedure for violating the secrecy of mediation, improving the legal status of the mediator in terms of confidentiality and more.

Key words: mediation, principles of mediation, confidentiality, regulation, witness immunity, secrecy of mediation.

Стаття надійшла до редакції 07.10.2020 р.

УДК 342.951(477)

А. І. Садовенко

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ КОСМЕТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Наголошено на зв'язку неналежного рівня надання косметологічних послуг з можливістю завдання шкоди здоров'ю та життю людини. Здійснено характеристику сучасного стану адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг. Виявлено такі характерні особливості адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг: відсутність єдиного об'єкта правового регулювання, торкається різних сфер суспільних відносин, серед яких: охорона здоров'я; господарська (підприємницька) діяльність; технічне регулювання та оцінка відповідності; зосередженість титульних положень адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг на підзаконному рівні; невідповідність сучасного стану адміністративно-правового регулювання специфіці суспільних відносин цієї сфери. Обґрунтовано доцільність уніфікації правового регулювання суспільних відносин, які складаються у сфері функціонування ринку косметологічних послуг у межах окремого акта на рівні закону.

Ключові слова: правове регулювання, адміністративно-правове регулювання, ринок косметологічних послуг, охорона здоров'я, господарська діяльність, технічне регулювання.

DOI 10.34079/2226-3047-2020-11-20-90-101

Постановка проблеми. Євроінтеграційні прагнення суспільства як одного з основних завдань перед Україною ставлять необхідність удосконалення правового регулювання державного і громадського життя. Особливе значення у цьому напрямі посідає сфера ринку косметологічних послуг, неналежний рівень надання яких нерозривно пов'язаний з можливістю завдання шкоди здоров'ю та навіть життю людини. Водночас саме держава закріпила за собою як головний обов'язок захист життя та здоров'я, утвердження і забезпечення прав та свобод людини. Відповідно оцінка сучасного стану адміністративно-правового регулювання ринку

косметологічних послуг не лише забезпечить виявлення його недоліків та прогалин, а також стане науковим підґрунтям для окреслення шляхів його удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням загальнотеоретичного правового регулювання приділяли свою увагу С. С. Алексєєв, М. С. Кельман, В. В. Копейчиков, А. М. Колодій, О. Ф. Скакун, В. А. Хропанюк та інші науковці. Уявлення про зміст адміністративно-правового регулювання міститься у працях Д. Є. Андрєєвої, В. М. Бєвзенко, І. П. Голосніченко, І. О. Грицай, К. Ю. Примакова, В. І. Теремецького, І. А. Черних, І. М. Шопіної та інших вчених. Окремі правові проблеми функціонування ринку косметологічних послуг знайшли своє висвітлення у роботах А. Б. Берзіної, О. Г. Башури, А. А. Герц, Т. В. Котуранової, О. С. Кран, І. Г. Пересадько, О. В. Посилкіної, О. О. Семенової, І. В. Чеховської. Водночас адміністративно-правовому регулюванню ринку косметологічних послуг не те що не приділялось достатньої уваги, а й відсутня будь-яка систематизація правових засад функціонування першого.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає у систематизації нормативно-правових актів, що складають адміністративно-правове регулювання ринку косметологічних послуг, визначенні його поняття та особливостей, які мають відображати сучасний стан адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правове регулювання не є чимось новим, штучним, нав'язаним суспільству, навпаки – це невід'ємний юридичний атрибут сучасної правової держави, що має історико-правове коріння. Представники теорії держави та права під категорією «правове регулювання» переважно розуміють здійснюване державою за допомогою права та сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток (Скакун, 2000, с.529).

Сутність правового регулювання полягає в тому, що держава встановлює загальнообов'язкові правові норми адресуючи їх усьому суспільству або його окремим групам, очікуючи, що саме обов'язок виконання таких норм «змусить» громадян поводити себе не як хочеться, а як правильно та/або прийнято в суспільстві. Звичайно держава не має абсолютного регуляторного впливу на всі соціальні сфери та відносини, наприклад приятельські чи романтичні відносини не підвладні правовому впливу, що є достатньо обґрунтованим, з огляду на їх складний і багатогранний характер. Логічно припустити, що під регуляторний вплив держави підпадають ті правовідносини, які мають велике соціальне значення та потенційно високий ризик порушення прав і свобод людини та громадянина. Як уявляється, суспільні відносини у сфері ринку косметологічних послуг належать до таких, що обумовлює необхідність їх правового, зокрема адміністративно-правового регулювання.

Адміністративно-правове регулювання є різновидом правового регулювання, тобто «формою регулювання суспільних відносин, яка забезпечує відповідність поведінки їхніх учасників вимогам і дозволам, що міститься у нормі права» (Гончаренко, ред., 2004, с.218). Як слушно зауважує В. І. Теремецький, спільним для визначень поняття адміністративно-правового регулювання є те, що цей вид правового регулювання є специфічною діяльністю, яка є засобом упорядкування та регламентації суспільних відносин за допомогою норм права (Теремецький, 2012а, с.52). Зі свого боку норми права являють собою загальнообов'язкові, формально визначені правила поведінки, які встановлені або санкціоновані державою та забезпечені її примусовою силою (Фаткуллін, 1987, с.216). Відповідні правила поведінки, санкціоновані державою, містяться насамперед у нормативних актах – офіційних документах органів

державної законодавчої або виконавчої влади правотворчого характеру. Слід зазначити, що правове регулювання ринку косметологічних послуг України здійснюється певною системою нормативно-правових актів, які відрізняються один від одного багатьма ознаками: юридичною силою, порядком прийняття, назвою, тощо.

Поділяючи позицію Р. С. Мельника, відповідно до якої «Конституція України не є джерелом адміністративного права» (Мельник, 2017, с.12), вважаємо, що оминати конституційні положення при оцінці адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні не можливо. Зазначене обумовлено тим, що Конституція України характеризується верховенством та вищою юридичною силою, прямою дією, застосуванням на всій території країни. Навіть більше – зазначене розуміння місця конституції України у межах правового інструментарію надасть можливість більш якісно розглянути зміст адміністративно-правового регулювання, зокрема ринку косметологічних послуг. Така позиція виглядає очевидно з огляду на твердження Р. С. Мельника: Конституція України є основою «для формування системи джерел адміністративного права, оскільки визначає їх види і супідрядність між собою», а також «для наповнення джерел адміністративного права конкретним змістом, оскільки дуже часто саме в нормах адміністративного права відбувається конкретизація конституційних положень ...» (Мельник, 2017, с.12-13).

Насамперед необхідно відзначити, що Конституція України утвердила концепцію людиноцентризму, що випливає зі змісту ст. 3, відповідно до якої «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» (Конституція України, 1996), а також юридичну базу гарантій законності, зміст яких у розрізі досліджуваного нами питання полягає в тому, що зокрема органи виконавчої влади «здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України» (ст. 6) (Конституція України, 1996), «закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй» (ст. 8) (Конституція України, 1996).

Правове регулювання ринку косметологічних послуг нерозривно пов'язано з необхідністю затвердження прав та обов'язків суб'єктів правовідносин відповідної сфери. Як відомо, саме Конституція України визначає основні права, свободи та обов'язки людини та громадянина. При цьому їх оцінка дають підстави серед останніх виокремити такі: «Кожна людина має невід'ємне право на життя» (ст. 27) (Конституція України, 1996); «Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. ... Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт ...» (ст. 42) (Конституція України, 1996); «Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. ... Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. ... Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності» (ст. 49) (Конституція України, 1996); «Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом» (ст. 67) (Конституція України, 1996).

Природно, що Конституція України безпосередньо не регламентує питання функціонування сфери косметологічних послуг, однак вона є основою для прийняття законів і підзаконних актів, які безпосередньо регулюють таку діяльність. Центральне місце серед нормативно-правових актів адміністративно-правового регулювання займають закони України. Утім їх роль в розбудові правової держави має постійно підвищуватися, адже верховенство закону є однією з основних її характеристик.

Виходячи з того, що діяльність з надання косметологічних послуг охоплюється правовідносинами сфери охорони здоров'я, першим законодавчим актом, який

належить до адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг, необхідно вважати Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (Закон України..., 1992), який у загальному розумінні визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулює суспільні відносини у цій сфері. Особливої уваги цього нормативно-правового акта у розрізі регулювання сфери функціонування ринку косметологічних послуг набувають положення щодо:

1) основних засад формування державної політики охорони здоров'я (ст.13);
2) порядку реалізації державної політики охорони здоров'я (ст. 14);
3) окреслення системи стандартів у сфері охорони здоров'я, а саме: державних соціальних нормативів та галузевих стандартів (ст. 14-1), серед яких зокрема виділені:
– таблиць матеріально-технічного оснащення як документ, що визначає мінімальний перелік обладнання, устаткування та засобів, необхідних для оснащення конкретного типу закладу охорони здоров'я, його підрозділу, а також для забезпечення діяльності фізичних осіб-підприємців, що провадять господарську діяльність з медичної практики за певною спеціальністю (спеціальностями) (абз. 4 ч. 3 ст. 14-1) (Закон України..., 1992);

– лікарський формуляр – перелік зареєстрованих в Україні лікарських засобів, що включає ліки з доведеною ефективністю, допустимим рівнем безпеки, використання яких є економічно прийнятним (абз. 5 ч. 3 ст. 14-1) (Закон України..., 1992);

4) правил заняття медичною і фармацевтичною діяльністю, серед яких, наприклад:

– «медичною і фармацевтичною діяльністю можуть займатися особи, які мають відповідну спеціальну освіту і відповідають єдиним кваліфікаційним вимогам» (ч. 1 ст. 74) (Закон України..., 1992);

– «єдині кваліфікаційні вимоги до осіб, які займаються певними видами медичної і фармацевтичної діяльності, встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я» (ч. 2 ст. 74) (Закон України..., 1992);

5) державного контролю і нагляду в сфері охорони здоров'я: «Держава через спеціально уповноважені органи виконавчої влади здійснює контроль і нагляд за додержанням законодавства про охорону здоров'я, державних стандартів, критеріїв та вимог, спрямованих на забезпечення здорового навколишнього природного середовища і санітарно-епідемічного благополуччя населення, нормативів професійної діяльності в сфері охорони здоров'я, вимог Державної Фармакопеї, стандартів медичного обслуговування, медичних матеріалів і технологій» (ст. 22) (Закон України..., 1992).

Окремо необхідно відзначити, що законодавцем закріплено пріоритет державної підтримки господарської діяльності у сфері охорони здоров'я на умовах її обов'язкового ліцензування (ст. 17 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»).

Наступним нормативно-правовим актом, що має бути розглянутий у контексті правового регулювання ринку косметологічних послуг, є Господарський кодекс України (Господарський кодекс України, 2003), окремі норми якого спрямовані на регулювання публічних відносин, що у науковій літературі отримали назву «адміністративно-господарські відносини» (Кравцова, 2006, с.60-61). Ба більше Є. В. Петровим обґрунтовано доцільність «виключити з Господарського кодексу норми публічного права, спрямовані на публічне (державне) регулювання економіки» (Петров, 2013, с.12). Тож серед положень Господарського кодексу України, що належать до адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг,

заслужують на увагу такі, що визначають: поняття та види господарської діяльності (підприємництво та некомерційна господарська діяльність) (ч.ч. 1, 2 ст. 3); порядок участі держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в господарській діяльності (ст. 8); основні напрями економічної політики держави (ст. 10); засоби державного регулювання господарської діяльності (ст. 12); засади ліцензування у господарській діяльності (ст. 14); особливості технічного регулювання у господарській діяльності (ст. 15); місце податків в механізмі державного регулювання господарською діяльністю (ст. 17); зміст державного контролю та нагляду за господарською діяльністю (ст. 19); ключові аспекти захисту прав суб'єктів господарювання та споживачів; загальні засади господарської комерційної діяльності (підприємництва) (ст. 42) тощо.

Виходячи з того, що господарська діяльність з надання косметологічних послуг, окрім досягнення економічних та соціальних результатів, також має на меті отримання прибутку надавачами таких послуг, важливе місце у адміністративно-правовому регулюванні ринку косметологічних послуг посідає Закон України «Про підприємництво» (Закон України..., 1991b), який визначає загальні правові, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності (підприємництва) громадянами та юридичними особами на території України, встановлює гарантії свободи підприємництва та його державної підтримки.

Порядок набуття статусу суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема тих, що здійснюють господарську діяльність на ринку косметологічних послуг, на законодавчому рівні визначений Законом України «Про державну реєстрацію осіб-підприємців та громадських формувань» (Закон України..., 2003), який регулює відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки та фізичних осіб-підприємців. Зокрема, процедура державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, яка однаково поширюється на тих із них, що мають на меті надавати косметологічні послуги, детально регламентована у ст.ст. 14-34 названого нормативно-правового акта.

Як ми вже відзначали, господарська діяльність у сфері охорони здоров'я, зокрема пов'язана з наданням косметологічних послуг, підлягає ліцензуванню. Тож, у якості наступного нормативного документу адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг виділимо Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (Закон України..., 2015a). Названий нормативно-правовий акт регулює суспільні відносини у сфері ліцензування видів господарської діяльності, встановлює уніфікований порядок їх ліцензування, нагляд і контроль у сфері ліцензування, відповідальність за порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності. Визначаючи вичерпний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, вид господарської діяльності, який охоплює діяльність з надання косметологічних послуг, отримав іменування: «медична практика» (п. 15 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»). Необхідно відзначити, що у науковій літературі ліцензування пропонується розглядати, зокрема з позиції правового інструментарію забезпечення суспільної та/або економічної безпеки, збереження здоров'я і життя людини у дозвільній діяльності суб'єктів публічної адміністрації (Джафарова, 2015, с.225-227). Існування цієї точки зору обумовлено віднесенням до ліцензованих видів господарської діяльності таких, що можуть бути небезпечними, та, відповідно, завдати шкоди здоров'ю чи життю людини.

Особливого значення у контексті забезпечення якості та безпеки продукції, яка використовується (реалізується) на ринку косметологічних послуг, що нерозривно

пов'язано із захистом здоров'я та життя споживачів таких послуг, набуває нормативно-правове регулювання розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і передбачених ними процедур оцінки відповідності. Чинним нормативним актом, що визначає правові й організаційні засади відповідних питань, є Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» (Закон України..., 2015b). Так, у ст. 14 Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» встановлено, що «процедури оцінки відповідності, застосування яких передбачене технічними регламентами, розробляються, приймаються та застосовуються на основі принципів, установлених Угодою Світової організації торгівлі про технічні бар'єри у торгівлі, що є додатком до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі 1994 року» (Закон України..., 2015b).

Суб'єкти підприємництва, здійснюючи діяльність, зокрема на ринку косметологічних послуг, яка має на меті отримання прибутку, зобов'язані сплачувати податки і збори відповідно до найменувань, розмірів та порядку, встановленому Податковим кодексом України (Податковий кодекс України, 2010). Ми не будемо окремо зупинятися на питанні оподаткування у сфері охорони здоров'я, адже їх детально досліджено у працях В. І. Теремецького та інших науковців (Теремецький, 2012b; Теремецький, 2020). Зауважимо лише те, що заслуговують на увагу положення, які регламентують правила нарахування та сплати таких платежів, як: податок на прибуток підприємств (ст.ст. 133-142); податок на додану вартість (ст.ст. 180-211); спрощена система оподаткування, обліку та звітності (ст.ст. 292-300).

У розрізі регулювання суспільних відносин, які виникають між споживачами робіт і послуг та виконавцями робіт і надавачами послуг, зокрема і косметологічних, особливого значення набуває Закон України «Про захист прав споживачів» (Закон України..., 1991a), який встановлює права споживачів, а також визначає механізми їх захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів.

Захист суспільних відносин у сфері функціонування ринку косметологічних послуг забезпечується інститутом адміністративної відповідальності. Як відомо основним адміністративно-деліктним нормативно-правовим актом є Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) (Кодекс України..., 1984). Не дивлячись на те, що цей нормативний акт не містить конкретного переліку адміністративних правопорушень, об'єктом посягання яких виступають суспільні відносини у описуваній нами сфері, вважаємо за можливе для прикладу до таких проступків віднести ті, що передбачені статтями 42, 155, 155-2, 156-1, 164, 166-6, 166-12, 167, 168-1, 170 КУпАП (за умови їх вчинення на ринку косметологічних послуг).

Особливе значення в адміністративно-правовому регулюванні ринку косметологічних послуг в Україні мають підзаконні нормативні акти. На відміну від законів (актів первинного характеру, що містять відправні юридичні розпорядження) вони є вторинними актами, що конкретизують положення законів чи регулюють відносини, які не входять до предмета законодавчого регулювання. Вони повинні бути засновані на законах і не суперечити їм. Основне призначення останніх полягає у вирішенні конкретних проблем, для чого конкретизуються або уточнюються положення актів законодавчого рівня регулювання. Так, відповідно до п. 15 ч. 1 ст. 7 і абз. 1 ч. 2 ст. 9 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» Кабінетом Міністрів України постановою від 02.03.2016 № 285 затверджено Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики (Кабінет Міністрів України, 2016), якими встановлюють організаційні, кадрові і технологічні вимоги до матеріально-технічної бази ліцензіата, обов'язкові для виконання під час провадження господарської діяльності з медичної практики, а також визначають вичерпний перелік

документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики. Дія названих Ліцензійних умов поширюється на всіх юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правової форми та фізичних осіб-підприємців, які провадять господарську діяльність з медичної практики (п. 3 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики) (Кабінет Міністрів України, 2016).

Традиційно серед нормативно-правових документів підзаконного рівня правового регулювання виділяють відомчі акти, які за загальним правилом є похідними від положень нормативних документів Президента України, Кабінету Міністрів України та спрямовані на їх виконання.

Беззаперечною особливістю адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг є те, що його підзаконний (відомчий) рівень правового регулювання де-факто виступає титульним. Адже на рівні закону поняття косметології чи косметологічних послуг, на жаль, і досі відсутнє. Разом з тим саме відомчий рівень правового регулювання дає підстави вести мову про належність законодавчих актів, розглянутих нами вище, до регулювання суспільних відносин сфери функціонування ринку косметологічних послуг. Тобто для систематизації нормативних актів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг передусім необхідно ознайомитися з положеннями підзаконних нормативно-правових документів.

Наприклад, лише з положень «Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників Випуск 78 Охорона здоров'я», затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2002 № 117 (Міністерство Охорони Здоров'я України, 2002) (далі – ДКХП) можна зробити висновок, що лікар-хірург пластичний як професіонал в галузі лікувальної справи (п. 93 підр. «Професіонали в галузі лікувальної справи (крім стоматології)» розд. «Професіонали») має знати таку особливість пластичної хірургії як «косметологічний супровід пластичної хірургії» (Міністерство Охорони Здоров'я України, 2002). Тобто пластична хірургія у розумінні центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, має здійснюватись представником професії працівника сфери охорони здоров'я. Схожий висновок уявляється можливим відносно:

– лікаря-стоматолога-терапевта вищої кваліфікаційної категорії, який повинен вміти проводити «косметичні реставраційні роботи» (Міністерство Охорони Здоров'я України, 2002) (п. 5 підр. «Професіонали в галузі стоматології» розд. «Професіонали» ДКХП);

– провізора, кваліфікаційні вимоги щодо освіти якого допускають повну вищу освіту (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Фармація», спеціальністю «Технології парфумерно-косметичних засобів». Спеціалізація за фахом «Провізор-косметолог» (п. 1 підр. «Професіонали в галузі фармації» розд. «Професіонали» ДКХП).

Ще більшого значення у розрізі розуміння професійного складу суб'єктів надання косметологічних послуг набувають детальні положення ДКХП щодо кваліфікаційних характеристик таких професій як провізор-косметолог (п. 4 підр. «Професіонали в галузі фармації» розд. «Професіонали» ДКХП) та сестра медична з косметичних процедур (п. 30 розд. «Фахівці» ДКХП).

Більше того проблеми надання косметологічної допомоги з метою їх усунення порушено також на підзаконному (відомчому) рівні правового регулювання наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР «О мерах по улучшению косметологической помощи населению» від 28.12.1982 № 1290 (Міністерство Здравоохранения СССР, 1982), який й досі є чинним. Необхідно відзначити, що відповідні проблеми з похибкою

на сучасний суспільно-політичний та економічний стан розвитку суспільства залишаються достатньо актуальними.

З нормативно-регламентуючої сторони описуваний документ посідає важливе місце у адміністративно-правовому регулюванні ринку косметологічних послуг України, адже ним затверджені: Положення про косметологічну лікарню; Положення про головного лікаря косметологічної лікарні; Положення про лікаря-дерматовенеролога, лікаря-хірурга, медичної сестри з косметичних процедур косметологічної лікарні (відділення, кабінету); Штатні нормативи медичного персоналу косметологічних лікарень, відділень і кабінетів на госпрозрахунку (спецзасобах); Розрахункова норма обслуговування для лікарів-дерматовенерологів косметологічних лікарень, відділень і кабінетів на амбулаторному прийомі – 6 відвідувань в годину.

Висновки. Підсумовуючи викладене, ґрунтуючись на дослідженнях, присвячених розкриттю змісту поняття «адміністративно-правове регулювання», та урахувавши специфіку адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг, пропонуємо під останнім розуміти нормативно визначений управлінський вплив держави в особі уповноважених органів, спрямований на упорядкування діяльності надавачів і захист прав та інтересів споживачів косметологічних послуг з метою забезпечення безпеки функціонування їх ринку шляхом реалізації адміністративно-правових засобів.

Водночас для адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг характерні такі особливості: 1) відсутність єдиного об'єкта правового регулювання, торкається різних сфер суспільних відносин, серед яких: охорона здоров'я; господарська (підприємницька) діяльність; технічне регулювання та оцінка відповідності; 2) зосередженість титульних положень адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг на підзаконному рівні, що вказує «другорядне» ставлення органів нормотворення до врегулювання суспільних відносин цієї сфери; 3) не відповідність сучасного стану адміністративно-правового регулювання специфіці суспільних відносин цієї сфери.

Окреслені особливості свідчать про відсутність комплексного підходу щодо здійснення державної політики у вказаній сфері, що негативним чином позначається на її ефективності, правозастосовній діяльності суб'єктів публічної адміністрації та, як наслідок, правових можливостях захисту прав та інтересів споживачів названого виду послуг. Зазначене обґрунтовує доцільність уніфікації правового регулювання суспільних відносин, які складаються у сфері функціонування ринку косметологічних послуг у межах окремого акта на рівні закону, розкриття змісту якого становить перспективний напрям подальших наукових пошуків.

Бібліографічний список

- Гончаренко, В.Г., ред., 2004. *Юридичні терміни. Тлумачний словник*. Київ: Либідь.
- Господарський кодекс України, 2003. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n102>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Джафарова, О.В., 2015. *Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: питання теорії та практики*. Харків: Діса плюс.
- Закон України Основи законодавства України про охорону здоров'я № 2801-ХІІ, 1992. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>> (Дата звернення 12 грудня 2020).

- Закон України Про державну реєстрацію осіб-підприємців та громадських формувань № 755-IV, 2003. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Закон України Про захист прав споживачів № 1023-XII, 1991а. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Закон України Про ліцензування видів господарської діяльності № 222-VIII, 2015а. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#n13>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Закон України Про підприємництво № 698-XII, 1991б. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Закон України Про технічні регламенти та оцінку відповідності № 124-VIII, 2015б. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#n266>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Кабінет Міністрів України, 2016. Постанова про затвердження ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики № 285. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#n8>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X, 1984. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Конституція України, 1996. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Кравцова, Т.М., 2006. *Державне регулювання господарської діяльності: адміністративно-правові аспекти*. Суми: Мрія.
- Мельник, Р.С., 2017. Новели сучасної концепції українського адміністративного права. *Lex Portus*, 5, с.5-16.
- Министерство Здравоохранения СССР, 1982. О мерах по улучшению косметологической помощи населению. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1290400-82#Text>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Міністерство Охорони Здоров'я України, 2002. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78. Охорона здоров'я. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#n2369>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Петров, Є.В., 2013. *Адміністративно-господарське право як підгалузь адміністративного права України*. Доктор юридичних наук. Автореферат. Харківський національний університет внутрішніх справ.
- Податковий кодекс України, 2010. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>> (Дата звернення 12 грудня 2020).
- Скакун, О.Ф., 2000. *Теорія государства и права*. Харків: Консул.
- Теремецький, В.І., 2012а. Поняття адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування. *Держава та регіони. Серія «Право»*, 1, с.50–54.

- Теремецький, В.І., 2012б. Правовий вимір фіскальної функції органів місцевого самоврядування. *Право і безпека*, 1, с.113–118.
- Фаткуллин, Ф.Н., 1987. *Проблемы теории государства и права*. Казань: Издательство Казанского университета.
- Teremetskyi, V.I., Bandurka, O.M., Dmytrenko, E.S., Atamanchuk, N.I. and Demidova, L.M., 2020. Assessed Taxation in the Health Care Sector in Ukraine and Foreign Countries: Comparative and Legal Analysis. *Wiadomości Lekarskie*, LXXIII(2), p.374–379. DOI: 10.36740/WLek202002132

References

- Cabinet of Ministers of Ukraine, 2016. Postanova pro zatverdzhennia litsenziinykh umov provadzhennia hospodarskoi diialnosti z medychnoi praktyky № 285 [Resolution On approval of licensing conditions for conducting business activities in medical practice № 285]. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#n8>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Dzhafarova, O.V., 2015. *Dozvilna diialnist orhaniv publichnoi administratsii v Ukraini: pytannia teorii ta praktyky [Permitting activity of public administration bodies in Ukraine: questions of theory and practice]*. Kharkiv: Dysa plus. (in Ukrainian).
- Fatkullin, F.N., 1987. *Problemy teorii gosudarstva i prava [Problems of the theory of state and law]*. Kazan: Izdatelstvo Kazanskogo universiteta. (in Russian).
- Honcharenko, V.H., red., 2004. *Yurydychni terminy. Tlumachnyi slovnyk [Legal terms. Dictionary]*. Kyiv: Lybid. (in Ukrainian).
- Hospodarskyi kodeks Ukrainy [The Commercial Code of Ukraine], 2003. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n102>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Administrative Offences of Ukraine], 1984. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine], 1996. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Kravtsova, T.M., 2006. *Derzhavne rehuliuвання hospodarskoi diialnosti: administratyvno-pravovi aspekty [State regulation of economic activity: administrative and legal aspects]*. Sumy: Mriia. (in Ukrainian).
- Melnyk, R., 2017. Noveli suchasnoi kontseptsii ukrainskoho administratyvnoho prava [Novels of the Modern Concept of Ukrainian Administrative Law]. *Lex Portus*, 5, p.5-16. (in Ukrainian).
- Ministry of Health of the USSR, 1982. Prikaz o merakh po uluchsheniyu kosmetologicheskoy pomoshchi naseleniyu [Order on measures to improve cosmetic care for the population]. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1290400-82#Text>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Ministry of Health of Ukraine, 2002. Dovidnyk kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv. Vypusk 78. Okhorona zdorovia [Handbook of qualification characteristics of employees' professions. Issue 78. Healthcare]. *Verkhovna Rada of*

- Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#n2369>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Petrov, Ye.V., 2013. *Administratyvno-hospodarske pravo yak pidhaluz administratyvnoho prava Ukrainy [Administrative and Economic Law as a Sub-Branch of Administrative Law of Ukraine]*. Ph.D. Abstract. Kharkiv National University of Internal Affairs. (in Ukrainian).
- Podatkovi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine], 2010. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Skakun, O.F., 2000. *Teoriia hosudarstva y prava [Theory of state and law]*. Kharkiv: Konsul. (in Ukrainian).
- Teremetskyi, V.I., 2012a. Poniattia administratyvno-pravovoho rehulivannia u sferi opodatkuvannia [The concept of administrative and legal regulation in the field of taxation]. *State and regions. Series: Law*, 1, p.50-54. (in Ukrainian).
- Teremetskyi, V.I., 2012b. Pravovi vymir fiskalnoi funktsii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia [Legal dimension of fiscal function of local authorities]. *Law and Safety*, 1, p.113-118. (in Ukrainian).
- Teremetskyi, V.I., Bandurka, O.M., Dmytrenko, E.S., Atamanchuk, N.I. and Demidova, L.M., 2020. Assessed Taxation in the Health Care Sector in Ukraine and Foreign Countries: Comparative and Legal Analysis. *Wiadomości Lekarskie*, LXXIII(2), p.374–379. DOI: 10.36740/WLek202002132
- Zakon Ukrainy Pro zakhyst prav spozhyvachiv № 1023-XII [Law of Ukraine On Consumer Rights Protection № 1023-XII], 1991a *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy Pro pidprijemnytstvo № 698-XII [Law of Ukraine On Entrepreneurship № 698-XII], 1991b. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia № 2801-XII [Law of Ukraine On Fundamentals of the Legislation of Ukraine on Health Care № 2801-XII], 1992. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy Pro derzhavnu reiestratsiiu osib-pidprijemtsiv ta hromadskykh formuvan № 755-IV [Law of Ukraine On State Registration of Legal Entities and Natural Persons-Entrepreneurs], 2003. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy Pro litsenzuvannia vydiv hospodarskoi diialnosti № 222-VIII [Law of Ukraine on Licensing of Economic Activities № 222-VIII], 2015a. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#n13>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy Pro tekhnichni rehlementy ta otsinku vidpovidnosti № 124-VIII [Law of Ukraine on Technical Regulations and Conformity Assessment № 124-VIII], 2015b. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#n266>> (Accessed 12 December 2020). (in Ukrainian).

A. Sadovenko

ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE COSMETOLOGY SERVICES MARKET IN UKRAINE: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

The author emphasizes that the inadequate level of cosmetology services is connected with the possibility of causing harm to human health and life. The article describes the current state of administrative and legal regulation of the cosmetology services market. The essence of the concepts of «legal regulation» and «administrative and legal regulation» has been studied. Systematization of normative legal acts of administrative and legal regulation of the cosmetology services market in Ukraine according to the levels of their legal force is carried out. Based on research that are focused on the disclosure of the content of the concept of «administrative and legal regulation», and taking into account the specifics of administrative and legal regulation of the market of cosmetology services, the latter is proposed to understand the normatively defined managerial influence of the state in the person of authorized bodies, aimed at streamlining the activities of providers and protecting the rights and interests of consumers of cosmetology services in order to ensure the safety of the functioning of their market by implementing administrative and legal means.

The characteristic features of administrative and legal regulation of the market of cosmetology services are revealed, namely: the absence of a single object of legal regulation, related to various spheres of public relations, including healthcare; economic (entrepreneurial) activity; technical regulation and conformity assessment; the concentration of title provisions of administrative and legal regulation of the market of cosmetology services at the bylaw level, which indicates the "secondary" attitude of rule-making bodies to the regulation of public relations in this sphere; the current state of administrative and legal regulation does not correspond to the specifics of public relations in this sphere. The expediency of unifying the legal regulation of public relations that develop in the sphere of functioning of the cosmetology services market within a separate act at the level of law is justified.

Key words: *legal regulation, administrative and legal regulation, cosmetology services market, health care, economic activity, technical regulation.*

Стаття надійшла до редакції 09.10.2020 р.

УДК 342.7.037.018

В. І. Теремецький
Г. В. Муляр

ГАРМОНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ З ПРАКТИКОЮ ЄСПЛ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ МЕДИЧНИХ ПРАВ

У статті проаналізовано особливості захисту прав людини в сфері охорони здоров'я національними судами. Визначено основні підстави для оскарження рішень національних судових інстанцій до Європейського суду з прав людини. Наголошено, що підставою звернення до ЄСПЛ може бути тільки порушення прав, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та її Протоколами, а оскільки право на охорону здоров'я не міститься в зазначених актах, права людини в